Tartalékainkból

Tervek a fiókban

A közelmúltban a népfront környezetvédelmi bizottsága foglalkozott a Bükki Nemzeti Park tervjavaslatával. A bizottság egyik tagja — nyugtalan nyugdíjas — jókora térképet bontott szét, felmutatta: egyikét a területre vonatkozó, már évekkel ezelőtt elkészült tervnek, illetve javaslatnak. Valószínű, hogy az akkori terv nem mindenben felelt meg a kívánságoknak, de bizonyos az is, hogy *vannak értékei, ma is hasznosítható elképzelései.* A bizottság említett tagja, idegenforgalmi szakember elmondta még, hogy számos, más terv — esetleg csupán egy-egy szűkebb területre — készült már el az évek során, ezeket, ha a bizottságtól megbízást kap rá (ismerve őt: anélkül is), szívesen összegyűjti, az asztalra teszi. Hátha! *Hátha adnak ötletet a jelenlegi tervhez,* netán egy-egy részterületre akár használható, kész tervet is!

Gyakorlatilag hát ismét a sokat emlegetett *tartalékainknál* vagyunk. Feltárásra váró tartalékainknál, melyek felszínre hozására, hasznosítására pénzszűkés világunkban mind nagyobb szükség lenne. A legegyszerűbb dolgok is hozhatnak sikert, takaríthatnak meg anyagiakat, de a szóban forgó tervek ráadásul egyáltalán nem is olcsók. *Energiát, pénzt fektetnek bele, nyilvánvaló, hogy sok-sok ötlet, elképzelés valósul meg bennük, hosszan tartó viták eredményeként.*

Valóban érdemes lenne összegyűjteni, átvizsgálgatni a fiókokban porosodó terveket. Melyek annak idején elkészültek, majd valamilyen oknál fogva meg is maradtak tervnek. Aztán vagy eljárt fölöttük az idő, vagy nem.

Például *az aggteleki barlang vasútjának terve.* Valamikor a hatvanas évek vége felé készítette el diplomamunkaként a Budapesti Műszaki Egyetem három mérnökhallgatója, Fekete József, Kerekes Kálmán, Ozorák Ottó. Annak idején sok szó esett erről a kisvasútról, mely a jugoszláviai posztojnai cseppkőbarlang vasútjához hasonlóan vinné a kirándulókat az eddiginél bővebbre nyitott, feltárt barlangrészeken. *Látványosságnak, érdekességnek is beválna.* Nem valósult meg a terv, de valahol nyilván megvan.

Akárcsak *a perkupai víztárolónak* a terve is. Néhány évtizede, vagy inkább csak éve már unalomig ismételjük: a víz egyre inkább nem a természet ajándéka, hanem iparilag előállított termék. Igen drága és mindinkább drágább termék. *Az iparosítás, a mezőgazdaság kemizálása félelmetes szennyezéssel jár,* a felszín alatti és felszíni vizeket is pusztítja, sok eleddig szép, tiszta patakot, folyót, élettel teli vizet szennycsatornává változtat. Szükség van, hogyne lenne szükség az ipari termelés és a mezőgazdasági termelés fokozására is, de mindez nem megy ingyen. Sokba kerül. Az árak között, a mérleg negatív serpenyőjében van a környezetszennyezés is.

Minderről a mi megyénkben, a túlontúl iparosított vidéken, ahol jelenleg is *száznál több kisfaluba kell zacskóban szállítani a vizet* (évi négymillió forint) a csecsemők és terhesmamák számára, hogy legalább ők ne a nitrátosat igyák, ezen a részen, ezen a vidéken nemigen kell hangoztatni az egészséges ivóvíz fontosságát. Nagyon is jól ismerjük a szennyezés kártételeinek súlyát, következményeit, ismerjük a vízbázisok, vezetékek megteremtésének sok gondját, baját, tudjuk, hogy a vízműtársulások is többszörösét kénytelenek kérni hozzájárulásként a kezdeti években kért összegnek. És még ennek ellenére is sok helyütt szívesen adnák a kért összeget, többet is, ha mód nyílna a vezetékes ivóvíz megteremtésére. De a vízbázis, a források hozama is behatárolt. És még az öntözésről nem is szóltunk. Hiszen a hatalmas tárolók némelyike éppen erre szolgál.

Jó lenne bizony megfogni a tavaszi, őszi nagy áradásokat, a hirtelenjében lezúduló esőket, a hóolvadást, *megfogni, összegyűjteni és amikor kell, szükséges, felhasználni.* Épülnek az ehhez való művek, berendezések a mi megyénkben is, ahol a hegyek között a völgyekben mégiscsak egyszerűbb ezeket elkészíteni, mint lenne alföldeken. A völgyet lezárni kevesebbe kerül — bár egyáltalán nem kevésbé —, mint a hegymagasságú gátakat megépíteni.

A perkupai tároló tervét több évvel ezelőtt csodálhattuk meg egy kiállításon. Megyénkben ez lenne a legnagyobb tároló. De nemcsak a völgyet borítaná a víz, hanem a hegyek felső részein is lezárnának gátakkal kisebb-nagyobb mélyedéseket, melyek persze, kapcsolatban állnának a nagy vízzel.

Tavaly, Budapesten megtartott, többnapos környezetvédelmi tanácskozáson jómagam éppen e tervről kérdeztem az Országos Vízügyi Hivatal szakemberét. Különös tekintettel a kisfalukra, melyekbe zacskóban szállítjuk a vizet. *A terv továbbra is megvan, helyénvaló, megvalósításáról viszont nincs szó.*

Tapolca rendezési tervével nemrégiben a Borsod Megyei Népi Ellenőrzési Bizottság is foglalkozott. Készül ugyanis az újabb terv, melyre nyilván szükség is van, ezért készül. Nem elsőként persze. A bizottság elé került jelentésben olvasható: *1958-tól napjainkig a terület egy részét, vagy teljes egészét érintő, 35 különböző rendezési jellegű tervművelet, illetve terv-felülvizsgálat készült el.* Ezek között volt már például 1963-ban jóváhagyott részletes rendezési terv is, melyet viszont pár éve az általános rendezési tervvel hatályon kívül helyeztek, ily módon Tapolcának — országhíres üdülőnknek, barlangfürdő csodánknak, természeti különlegességeinknek — jelenleg nincs érvényes részletes rendezési terve.

Visszakanyarodva az induláshoz, a Bükkhöz. Az egyik gond, mint minden nemzeti parknál, *a közlekedés megoldása.* Semmiképpen sem helyes, ha ezekbe a védett természeti részekbe mindenféle gépkocsik, autóbuszok, kétütemű motorok száguldoznának, bűzt, szennyet árasztva, *miként teszik most például a Forrásvölgyben, mely ugyancsak része, méghozzá csodás, értékes része a parknak.* És semmiképpen sem helyénvaló, hogy *Bánkutat, a fennsíkot ezrével árasztják el a gépkocsik.* A másik véglet, a teljes tiltás, kitiltás is ellenérzéseket szülne. Valamiféle kompromisszumnak kell megszületnie, de *a megoldást már más nemzeti parkokban kitalálták.* Föltehetően nálunk is kijelölnek majd bázisokat, parkolókat, ameddig mehetnek a kocsik, és ahonnan arra alkalmatos járművek —, akkumulátoros mikrobuszok, kisvonat, libegő — viszik a népeket. Hiszen, ha már itt van a Bükk, *mégsem fényképekről kívánjuk megnézni.* miként nézegethetjük időnként közvetlenül a Bükk lábánál, a buszvégállomásnál kialakított parkban. Jobb lenne csak úgy: *natúr.* Barangolás közben látni, amit látni érdemes.

Libegőről egyébként korábban is szó volt már a Bükköt illetően. Úgy 1967—68-ban készült el egy terv — igen, ez a terv is megvan valahol —, mely szerint *nem messze a lillafüredi buszok végállomásától lehetne felülni erre az alkalmatosságra, és a bükkszentkereszti réten lehetne leszállni.* Az Uvaterv mérnökei készítették el.

Ha a részleteket nem ismerjük, akkor is nyilvánvaló, hogy a libegő terve és más egyéb tervek, melyekről itt szó nem esett, általában nem társadalmi munkában készülnek el. Elég sokba kerülhetnek. Sok munka, sok pénz, sok mindenféle van bennük. Megvalósulásukat több minden is hátráltathatja, gáncsolhatja, egyebek között az is, amit a fenti libegővel kapcsolatosan Miskolc akkori tanácselnöke (Fekete László) a tanács végrehajtó bizottságának egyik ülésén — lehet: jegyzőkönyvön kívül — mondott. Valahogy ekképpen: *eddig tizenhárom ember van, aki vállalta, hogy hajlandó elvágni az átadási ünnepségen a szalagot, de sajnos, egyetlen egy sincs, aki egy huncut fillért adna a libegő megépítéséhez.*

Egyik ok tehát mindenképpen a pénzhiány. Lehet persze más is, több is. Tény viszont, hogy léteznek tervek, pénzből, sok munkából, elképzelésből elkészítettek. Ha valaki egyszer tényleg összegyűjtené őket, hát bizonyára meghökkennénk mennyiségük láttán. *Figyelni viszont mindenképpen érdemes lenne ezekre a tervekre.* Bizonyára akad köztük néhány, mely elejét vehetné a spanyolviasz feltalálásának.

Priska Tibor

Műszaki állomás

Négyszáz négyzetméter alapterületen, tizenhárommillió forintos költséggel, február 11-én megnyílt az Autóklub II. számú műszaki állomása a III., Vörös Hadsereg útja 224-es szám alatt. A második fél évtől már két műszakban javítják itt a gépjárműveket a klub tagjainak. A képen: az új műszaki állomás.

Tettre készen

Nemcsak az hagyomány a miskolci pamutfonodában, hogy az év elején műszaki konferencián összegzik az előző évben végzett munkát, hanem az is, hogy ezeket a tanácskozásokat kellemesnek mondható napirenddel kezdik. Nevezetesen azzal, hogy jutalmakat nyújtanak át azoknak, akik kiemelkedően jó munkát végeztek, példát mutattak. Most is ez történt. Egymás után szólították az élenjárókat, akiknek — az elismerő szavak mellett — átnyújtották a borítékba tett pénzjutalmat is.

A jelenlévők jó előre írásban kapták meg nemcsak a múlt év, de az elmúlt öt esztendőben végzett munka értékelését azzal az igénnyel, hogy a VII. ötéves terv indításakor, annak első évére koncentráljanak elsősorban a legfrissebb tények, adatok birtokában. Aki szót kért a többórás vitában, nem is mulasztotta el ezt tenni. Nyíltan, kertelés nélkül beszélt. Mindenki, hiszen aki véleményt nyilvánított, jól tudta és tudja: orvoslást keresni a gondokra, bajokra csak így lehet. Együtt, egy akarattal, tettre készen.

A cselekvésre való szándék és elhatározás minden felszólaló szavából kicsendült. Az a tény, hogy a gyár több mint 100 millió forint nyereséget tudhat magáénak, senkit sem tett elbizakodottá. A sikert hihetetlen nehézségek, nagy erőfeszítések árán produkálta a kollektíva. A jól végzett munka fölötti öröm mellé odatették azt is: hol, miben szorít a cipő, mi az, amin sürgősen javítani kell, egyszóval mi a teendő annak érdekében, hogy az új esztendőben is vegyék az akadályokat. Ezzel kapcsolatban a gyár megbízott főmérnöke, *Hencsel József* szóbeli kiegészítőjéből feltétlenül szükséges idézni néhány adatot, olyat, amire a jövőt illetően feltétlenül figyelni kell. A főmérnök is azzal kezdte, hogy a nyereségterv túlteljesítésén túl az is számottevő eredmény, hogy csökkent a fluktuáció, javult a munkaerővel való gazdálkodás, de ahogy fogalmazott: „... még mindig nagy a mozgás." Aztán a műszaki gondok, problémák kerültek szóba. Nevezetesen az, hogy a kedvezőtlen talajviszonyok miatt 138 gépet kellett vízszintezni, hogy elejét vegyék az üzemzavaroknak. A szigorúságról szólt ezután — többek között — a balesetek alakulását illetően is. Mint szavaiból kiderült, az esetek 60 százalékában kellett felelősségre vonást alkalmazni a szabályok megsértése miatt. Felhívta a figyelmet a piac igényeihez való rugalmas alkalmazkodásra, a határidők pontos betartására, a gyártmányszerkezet és a géppark korszerűsítésére és még néhány olyan feladatra, ami együttesen jelenti a teendőket.

A sokrétű, szerteágazó vita nem szűkült le csak egy-egy üzem vagy munkahely gondjaira. Aki szót kért, az a gyár egészének tükrében vitázott és mondta el véleményét.

A vitában elhangzottakra adott válaszban *Szigethy Tibor,* a gyár igazgatója elmondta, az intézkedések már megtörténtek, mint ahogy a szóvá tett ügyek, gondok esetében is. Ez vonatkozik a technológiai rendszerek korszerűsítésére éppúgy, mint a létszámgazdálkodásra, a minőség javítására s mindarra, ami bármilyen formában vagy módon befolyással van a gyár munkájára, eredményeire. A jó a dologban az, hogy ami bármilyen fórumon — ez esetben a műszaki konferencián — elhangzik, az soha nem marad írott malaszt. Persze nem arról van szó, hogy mindent egyik napról a másikra sikerül megoldani. A megoldásra való lehetőséget késedelem nélkül igyekeznek megtalálni s ahhoz a feltételeket megteremteni. Ezt az igazgató éppúgy elsőrendű kötelességének tekinti, mint a fonónő, vagy bárki más a gyárban. Tulajdonképpen ebben van az eredmények, a sikerek titka. Ez volt a forrása annak is, hogy a nagy nehézségek ellenére is nyereséget produkált az üzem. Bárkinek a felszólalásából idézzünk, egyvalami mindenkinek a mondandójából kicsendül: s ez a kötelességtudat. A kis és nagy beosztású ember ugyanazt akarja: elérni, hogy a több mint harmincéves gyár a jövőben is helytálljon és méltó legyen országosan is az elismerésre.

Ez az elismerés most sem maradt el. A konferencián jelenlévő vezérigazgatóhelyettes, *Eitler György* kifejezésre is juttatta a vállalat vezetőségének a véleményét. Nevezetesen azt, hogy — mint mondta — a miskolci fonoda keményen és eredményesen dolgozott. Nem titkolta: ebben az esztendőben sem lesz könnyebb a helyzet annak ellenére, hogy a feltételek lényegesen javulnak. Ezt annak okán is mondta, hogy megígérte: az alkatrészellátás elmozdul a holtpontról, jobb lesz, mint tavaly. Hozzátette: a siker természetesen elsősorban az embereken múlik.

Tóth Ferenc

Köztünk szólva

Minek nevezzelek?

Már nemcsak zajlik, hanem el is mozdult a holtpontról az a vita, amelynek középpontjában a környezetesítés áll. Az egészségügy, az ügyintézés, az oktatás tartozik ide. Ma már csatát nyert a felismerés: a helyi lakosság érdeke döntsön, s ne a magasabb szempont, ne íróasztalnál megálmodott jó szándékú tervek írják át egy-egy közösség programját, hovatartozását. A rádióban hallottam egy kesernyés megjegyzést: azelőtt a gyerek a szomszéd tehenének a nevét is tudta. Ma a szomszédot sem ismeri... A jegyzetíró a környezetesítésnek áldozatul esett, elmagányosodott falusi iskolák újbóli benépesítése mellett érvelt. Nemcsak azért, hogy a falusi gyerek tudja a szomszéd, vagy a szomszéd tehenének nevét, hanem azért is, mert közös érdek sarkallt arra, hogy tájhoz, környezethez, közösséghez kötődő fiatalok nevelődjenek ebben az egynapi utazással átérhető hazában.

Volt alkalmam beszélgetni földművelő szülők városba iskolába járó gyermekeivel. Tudták, hogy mi a Ludolf-féle szám, ismerték a honalapítás dátumát, s egyszuszra sorolták fel az ízeltlábúak lábrészének alkotórészeit. Némelyikük tudott zsebszámológépen alapvető számtani műveleteket végezni, fejből vágták, hogy két gyermek után mennyi a családi pótlék, sorolták az űrhajósok nevét, de tisztában voltak azzal is, hogy most leginkább csak Finnországban készült színes televíziót kapni, s majd 13 ezer forintba kerül az álmok-álma kismotor, az automata sebességváltós, új Babetta... A „minek nevezzelek?" — játék akkor bicsaklott meg, amikor a lószerszámról kérdeztem a kerekszemű srácokat. Nem tudták, hogy mi a különbség az istráng, a kötőfék és a gyeplő között. Bajban voltak a csoroszlyával és az ösztökével is, s nem tudták nevén nevezni a hím- és nőivarú sertést, szarvasmarhát, lovat... A szénvonóról, a gerebenről, a kacorról már nem is kérdeztem őket. Lótetűt egyik sem látott még, számukra a fecskét csak a villanydrót különbözteti meg a verébtől, a gesztenyét a tüske a diótól.

Mindenfajta erőfeszítés, józan ész ellenére: bontjuk, felejtjük a régit. Pedig — és ezt nemcsak a kémiából tudjuk — aki nagyon kilúgozódik, az immunissá válik. Beteg ugyan nem lesz, de érzéketlenné válik, s a felejtés arányában válik gyökértelenné. Aki a múltat nem tudja, s főként nem tudja bevallani, az aligha pályázhat sikerrel az újmódi tudományok befogadására. Dőreség lenne ugyanis azt hinni, hogy a mi mai ismereteink a csúcstechnikát jelentik, s nem voltak előzmény nélküliek. A kalácsban nem egyformán oszlik el a mazsola. Csipegetni, válogatni lehet... Az indulatok, érvek, ösztönök mindig a kisebb ellenállás irányába terelnek. De nem mondhatunk le a teljes megismerésről, illetve annak szándékáról. Úgy hiszem, hogy az, aki nevén tudja nevezni a fát, virágot, állatot, lószerszámot, az könnyebben boldogul a világban, jobban feltalálja magát az emberek között is, mint az, aki látszólag mindenhez ért, de semmit sem tud.

Brackó István